

درآمد: از امیر کبیر به ناصرالدین شاه: گزارش امیر از فتوحات علیه شورش حسن خان سالار و جزیبائی از شهر و ارک مشهد و غیره

GHIA 200

هو

قربان خاکپای حاجت روای اقدس مبارکت شوم چاپار اسمش محمد تقی بیک است که در بسطام همیشه مامور بود دو نفر از آدم‌های او در اردوی ارض اقدس بوده اند از قرار تقریر غلام چاپار او که از ارض اقدس به بسطام نزد او رسیده است این است که عرض می‌شود روز شنبه هشتم همین ماه صبحی صمصام خان و چراغعلی خان و حسین پاشا خان با ابوابجعی خودشان ارک را گرفته اند و بهادر خان را هم با چندین نفر گرفته اند. سالار ناپاک خود را به بست حضرت افکنده در بست شرمنده مانده است. قشون و سپاه و سرکردگان دیگر هم در برج و بارهای شهر بوده و تصرف کرده اند سلطان مراد میرزا و هر چه سوار هست اطراف شهر را گرفته اند که اگر از متمرّدین کسی فرار نماید آنها را بگیرند و نگذارند احدی از آنها فرار کند و فردا و پس فردا چاپارها با عرایض فتوحات سران سپاه انشاءالله تعالی به خاکپای اقدس خواهند رسید. خود این محمد تقی بیک روز سه شنبه ظهری از بسطام سوار شده و امروز مغرب به اینجا رسید به فضل و کرم خدا و به فرّ و اقبال سایه خدا راست و یقین و محقق است که ارگ شهر گرفته شده است. الامر الاشراف الاعلی مطاع

پانوشت: عباس اقبال آشتیانی نیز در کتاب میرزا تقی خان امیر کبیر، ص 139، این نامه را آورده است. در پاورقی نوشته: « اصل این مراسله که بخط یکی از منشیان زیر دست امیر کبیر است در جزء مجموعه است متعلق به جناب آقای دکتر غنی باقیست. » تنها با این تفاوت:

پس فردا چاپارها با عرایض فتوحات سران سپاه انشاءالله تعالی ... در آنجا: پس فردا چاپارها با عرایض فتوحات انشاءالله تعالی ...

عین این نامه در کتاب نامه های امیر کبیر، تدوین آل داود، ص 199 آمده است. ماخذ آل داود، کتاب آشتیانی است.

ارض اقدس: شهر مشهد

در اواخر سلطنت محمد شاه قاجار و اوایل سلطنت ناصرالدین شاه، حسن خان سالار والی خراسان بود که دعوی استقلال خراسان را داشت. این شورش سرکوب شد و حسن خان سالار، برادرش، محمد علی خان، و دو پسرش،

امیر ارسلان خان و یزدان بخش دستگیر و در 1266 کشته شدند. همان سال الله یار خان، رئیس یکی از طوایف قلیچی و حاکم مستقل سبزوار و جوین هم به همراه پسرش، علی مراد، و نوه اش، سلیمان خان، در خراسان به سالار می پیوندند. ایشان نیز دستگیر می شوند و به تهران فرستاده می شوند. نامه های زیادی در همین مجموعه به این واقعه و گزارش های آن اشاره دارند.

چراغعلی خان زنگنه: سراج الملک: در زمان صدارت امیر کبیر، قوللر آقاسی (رئیس غلامان شاهی) و در سال 1267 حاکم زنجان و خمسه بود.

حسام السلطنه: سلطان مراد میرزا دارای سمت های مختلف در دربار قاجار؛ از جمله حکومت خراسان و فارس، کردستان و کرمانشاه در دوره های متفاوت. در عهد صدارت امیر کبیر شورش حسن خان سالار در خراسان را سرکوب کرد.

The Ghani Collection at Vrije